

Teruggekeerd

Periodethema: Een ongehoorzaam volk
Jeremia 32: 6-15 en Ezra 1

a. Jeremia koopt een akker (Jer. 32: 6-15)

UITLEG VAN DE TEKST

De stad Jeruzalem is belegerd door de vijand (vers 2). Jeremia is gevangengenomen (de details over wat er toen gebeurde, staan in hoofdstuk 37). Koning Zedekia heeft hem laten opsluiten vanwege zijn profetieën. Jeremia profeteert immers dat de stad door God in de hand van de koning van Babel is gegeven (vers 3). Ook Zedekia zelf zal gevangen worden genomen en voor de koning van Babel worden geleid (vers 4). Hij zal worden meegevoerd naar Babel (vers 5). Al wordt er gestreden, dit verzet zal zinloos zijn. Zo predikt Jeremia een boodschap waar je moedeloos van wordt en waardoor het verzet gebroken zou kunnen worden. Je kunt begrijpen dat koning Zedekia hem gevangen heeft laten nemen, zodat zijn stem niet gehoord wordt. Donkere woorden in een donkere tijd.

Maar dan is er opeens een lichtpunt. Jeremia spreekt over een bijzonder woord wat tot hem kwam van de HEERE (vers 6). Zijn neef Hanameël, zoon van zijn oom Sallum, zal komen. Deze zal vragen: 'Koop mijn veld (akker) dat bij Anathoth is, want gij hebt recht van lossing.' We worden door deze woorden herinnerd aan de geschiedenis van Boaz en Ruth (Ruth 3 en 4), waar het ook de vraag was wie de 'goël' (losser) zou zijn. De HEERE kondigt dus aan bij Jeremia dat zijn neef met dit verzoek zal komen. Het gaat zoals is aangekondigd (vers 8). Hanameël komt, zoals de HEERE dat gezegd had. Eens te meer ervaart Jeremia dat de HEERE Zijn woord waarmaakt. Blijkbaar mag Jeremia in de gevangenis (voorhof van bewaring) bezoek ontvangen.

Hanameël verzoekt Jeremia om het stuk land bij Anathoth, gelegen in het land van Benjamin, te kopen. Jeremia heeft het erfrecht en is de lossen. Deze wetten aangaande het lossen (zie Lev. 25: 23v) hebben tot doel dat het land in het bezit blijft van een bepaalde familie en rondom het jubeljaar weer terugkomt bij de oorspronkelijke eigenaar. Jeremia wordt aangesproken op zijn plicht dit land te lossen. Jeremia ziet er de hand van de HEERE in (vers 8b). De HEERE wil dat hij het koopt en daarom doet hij het ook (vers 9). Hij betaalt er een goede prijs voor. Zeventien zilveren sikkelen is een behoorlijk bedrag. Rondom een dergelijke transactie werd ook een brief opgemaakt, waarin de feiten en voorwaarden van koop en verkoop werden vermeld. Deze brief werd in tweevoud opgemaakt waarvan er één exemplaar werd verzegeld en opgeborgen en één exemplaar 'open' bleef, zodat een ieder vrijelijk inzicht had. De verzegelde kopie was 'de moederkopie', die alleen geraadpleegd werd als iemand de indruk had dat er met de open brief geknoeid was. Jeremia houdt zich strikt aan dit gebod (vers 11). In het bijzijn van getuigen worden ze opgemaakt. Deze getuigen zijn ook aanwezig bij het wegen van het geld (vers 10).

De brieven (zowel de verzegelde als de nog open brief) worden nu aan Baruch, de zoon van Nerija, de secretaris van Jeremia gegeven. Dat zien Hanameël en de getuigen van de transactie, evenals de Joden die in de voorhof aanwezig waren (vers 12). Jeremia handelt in het openbaar, omdat hij in dit alles een profetie heeft gezien.

Baruch krijgt nu een opdracht (vers 13). Deze opdracht is verbonden aan wat de HEERE gezegd heeft. 'Zo zegt de HEERE der heirscharen' (vers 14). Beide brieven zullen opgeborgen moeten worden.

Baruch moet zowel de open als de verzegelde brief in een aarden vat doen. Op deze wijze zullen deze brieven lange tijd, ook voor het nageslacht, bewaard blijven. We kunnen denken aan de 'Dode Zeerollen', die ook in aarden vaten werden bewaard en na bijna 2000 jaar nog redelijk goed waren. Beide rollen zijn een getuigenis dat het stuk land nu in het bezit van de profeet is. Beide rollen verzegelen een profetie (vers 15). 'Er zullen', zegt de HEERE, 'nog huizen en velden en wijngaarden in dit land gekocht worden.' Waar Jeremia aan de ene kant profeteert dat ze allemaal weggevoerd zullen worden, inclusief de koning (vers 2-5), mag hij hier profeteren dat het volk eens weer transacties zal doen zoals hiervoor beschreven. Het stukje land waar het om ging en de beide brieven zijn daar tekenen van. Ze zijn een 'vooraankondiging' van hoe het eens weer zal zijn. Zoals Abraham de belofte had dat heel Kanaän voor hem en zijn nageslacht zou zijn. Het enige stukje land wat hij werkelijk in bezit had, was de spelonk van Machpela (waar hij Sara heeft begraven). Maar dat stukje land was de 'vooraankondiging' van het moment dat zijn nageslacht héél het land in bezit zou hebben. Zo mogen we deze geschiedenis van Jeremia opvatten. Straks zal de koning van Babel de overwinning behalen, ze zullen weggevoerd worden. Zijn ze dan voor goed alles kwijt? Nee, ze hebben de belofte dat ze eens weer vrijelijk over hun landerijen zullen beschikken en daarmee zullen kunnen handelen. De waarborg daarvoor is dit land bij Anathoth en de brieven die worden bewaard in het aarden vat.

TER OVERWEGING

Jeremia spreekt moeilijke woorden, die dat profeteren wat koning Zedekia niet wil. Zedekia laat hem daarom opsluiten om hem tot zwijgen te brengen. Is dat niet ook vaak onze reactie? Dat we geen plaats willen geven aan die dingen of die boodschap die we niet willen horen? Het is goed om met de kinderen door te spreken over het gegeven dat we in de Bijbel geregeld te maken hebben met een 'moeilijke, zware boodschap'. Die moeten we niet 'het zwijgen opleggen'. Dat is ook het woord van God.

Jeremia ervaart dat de HEERE elk gesproken woord waarmaakt. De komst van Hanameël maakt duidelijk dat de HEERE Zijn woord aan het vervullen is. We kunnen de kinderen voorhouden dat de HEERE elk woord door Hem gesproken zal nakomen. Of dat nu korter of langer duurt.

De procedure van de goël is waarschijnlijk bij de kinderen bekend vanuit de geschiedenis van Ruth. De één komt te hulp waar de ander daar niet meer toe bij machte is. Een prachtig beeld van de 'grote Goël', de Heere Jezus, Die Borg is geworden voor zondaren en hun schuld heeft betaald.

De lijnen kunnen zo naar Hem worden getrokken. Leerzaam is de procedure waarbij er één verzegelde kopie bewaard blijft waar niemand aan kan komen. Het lijkt een beetje op onze notaris waar bijvoorbeeld een koopakte wordt vastgelegd en bewaard. In deze profetie wordt er mee duidelijk gemaakt dat de gesproken woorden vast zijn, zoals de transactie vast ligt. God geeft een waarborg t.a.v. deze profetie. Het stuk land en de brieven zijn een onderpand voor het volk dat ze eens terug zullen keren en hun land weer zullen bezitten. Ook de sacramenten van doop en avondmaal fungeren als een onderpand en zegel. Zo waar in de weg van geloof en bekering het stukje brood wordt ontvangen, zo waar ben ik gereinigd voor de Heere en ligt mijn toekomst vast. Naast Zijn Woord geeft de Heere zo tekenen waar ik me aan vast kan houden en die me sterken. Hier liggen mooie lijnen om over dit aspect van doop en avondmaal te spreken.

b. De terugkeer naar Jeruzalem (Ezra 1)

UITLEG VAN DE TEKST

Het boek Ezra brengt ons in de tijd van de ballingschap bij koning Kores (Ezra 1: 1), koning van Perzië. De Perzen zijn het volk, die de Assyriërs hebben overwonnen en Babel hebben ingenomen. Daarmee kwam Israël (als volk in de ballingschap) onder de regering van de Perzen. Hij nu is het instrument in Gods hand om de woorden van Jeremia waarheid te laten worden (vers 1). De verzegelde profetie (zie Jer. 32) zal nu vervuld worden. Voor de Heere is de tijd aangebroken om Zijn beloften in te gaan lossen. De Heere verwekt daartoe de geest van Kores. Hoewel niet in het bijzonder genoemd, proeven we dat de Heilige Geest hier in het hart van Kores heeft gewerkt, zodat deze koning gehoor gaat geven aan het Woord van God. Kores laat een 'stem' door zijn hele koninkrijk gaan. Daarmee wordt een bericht bedoeld dat via allerlei kanalen in heel zijn koninkrijk wordt doorgegeven. Welk bericht? 'De HEERE, de God van de hemel, heeft mij alle koninkrijken der aarde gegeven' (vers 2). Kores kent de werkelijkheid. Niet hij, maar God houdt de wereld in Zijn hand. Niet Kores heeft de koninkrijken bemachtigd, maar heeft ze ontvangen. Bijzonder dat hij de God van Israël de God van de hemel noemt. Daar stijgt niets of niemand bovenuit. Deze God heeft hem het bevel gegeven Hem een huis te bouwen te Jeruzalem dat te Juda is. Kores krijgt de opdracht om de tempel te (her) bouwen. Een geweldig moment in het bestaan van Israël. God Zelf geeft aan dat Zijn woning herbouwd moet worden. Dat betekent dat Hij er weer wonen wil. Ezechiël 9 heeft op indrukwekkende wijze laten zien dat de HEERE dat huis verliet.

Later werd het verwoest. Nu klinkt de opdracht tot herbouw. De woorden van Jeremia beginnen tot vervulling te komen. Deze opdracht wordt door Kores gedelegeerd (vers 3). Hij roept de mensen, die van Zijn volk zijn, op om zich te melden en op te trekken naar Israël. Wat een woorden. 'Zijn volk.' Israël had niet meer verdiend om Gods volk genoemd te worden en toch is dat wat Kores namens de HEERE zegt. Van 'Zijn' volk mogen ze optrekken en 'hun God' zal met hen optrekken. In dit alles zien we de verbondstrouw van de HEERE. Hij laat Zijn volk niet los. Hij gaat door, ook na jaren van ballingschap. Belangrijk ook dat ze zelf het huis van God moeten herbouwen. Hun zonde maakte dat de tempel verwoest werd. Hun eigen handen zullen de tempel weer opbouwen. Het is allemaal genade. Kores gaat door (vers 4). Hij oefent geen dwang uit om te vertrekken. Kores beseft dat er mensen zijn die zullen achterblijven. Waarom dat zo is, wordt niet gezegd. Mensen kunnen door allerlei omstandigheden gebonden zijn. Er klinkt ook geen oordeel over deze 'blijvers'. Wel worden ze opgeroepen om degenen, die terug zullen keren om te bouwen, te voorzien van geld en materiaal. Ook moeten ze een vrijwillige gave geven waarmee de herbouw van de tempel gefinancierd wordt. De hoofden van Juda en Benjamin en van de priesters pakken deze opdracht zeer serieus op. Ze nemen hun verantwoordelijkheid (vers 5). Een aantal mensen meldt zich om daadwerkelijk weg te trekken naar Israël en te gaan bouwen. Opvallend dat ook hier gezegd wordt dat hun geest door God Zelf verwekt wordt. God werkt niet alleen in het hart van Kores, maar ook in het hart van Zijn volk. Zie de opmerking over de Heilige Geest. Anderen komen met hun gaven en materieel (vers 6). Kores zelf verzamelt de vaten, die eens door Nebukadnezar weggehaald zijn uit de tempel te Jeruzalem (vers 7). Ze hadden al die tijd gestaan in het huis van de afgod van Nebukadnezar. Aan die 'vernedering' wordt een eind gemaakt. Kores laat ze door de hand van zijn schatmeester overdragen aan Sesbazar, één van de vorsten van Juda (vers 8). Het gaat om een geweldig aantal kostbaarheden (vers 9 en 10). Gouden bekkens, zilveren bekkens, bestek, gouden bekers, zilveren bekers en gouden vaten. In totaal 5400 vaten van allerlei maten en soorten van goud en zilver (vers 11). Sesbazar neemt ze allemaal in ontvangst en voert ze mee om opnieuw te gaan gebruiken in Jeruzalem.

TER OVERWEGING

Zoals eens in de tijd van koning Kores de Heere begon met de vervulling van Zijn beloften, zo deed Hij dat ook in de komst en het lijden en sterven van de Heere Jezus. Op Hem werd ook gewacht. Ook Zijn komst was beschreven en verzegeld. Toen de tijd daar was, kwam Hij dan ook.

Zo zullen ook de nog uitstaande beloften eens door de Heere op Zijn tijd worden ingelost. Daar kunnen de kinderen en wij zeker van zijn.

Er ligt een lijn naar de Heilige Geest als we horen dat Kores 'overtuigd werd' om uitvoering te geven aan Gods wil. Met de kinderen kunnen we doorspreken over dit werk van de Heilige Geest wat nog steeds plaatsvindt als Hij ook mijn hart 'overtuigt' van de waarheid van het Woord van God.

Kores is een voorbeeld van een mens die weet dat alles wat we hebben, hoeveel ik er zelf ook voor gedaan heb, ons gegeven wordt door God. Het is goed om dit besef te bespreken met de kinderen. Wat hebben we, wat we niet ontvangen hebben? Kores wil dat Israël zelf de herbouw ter hand neemt. Zij moeten bouwen, zij moeten voor de financiën zorgen. Het is goed wanneer we zelf herstellen wat we eerder stuk maakten. Israël ontvangt niet alleen vergeving. Israël mag ook herstellen. Het is goed wanneer we ook daadwerkelijk onze fouten 'goed' maken en misschien dat wat we gebroken hebben zelf herstellen.

Kores werkt mee door ook eerder geroofde goederen terug te geven. Kores had deze niet zelf geroofd. Dat was gedaan door Nebukadnezar. Toch neemt hij nu de verantwoordelijkheid om alles terug te geven. Voor ons die graag vasthouden aan dingen een belangrijke les. Ook wij moeten zorgen dat spullen terechtkomen bij hun rechtmatige eigenaar. Ook al waren we zelf niet verantwoordelijk voor de ontvreemding.

GELOOFSLEER

In de Dordtse Leerregels, hoofdstuk twee, paragraaf 2 lezen we over Jezus als Borg. God heeft Jezus aan ons gegeven, Hij droeg onze straf aan het kruis.

In de zondagen 26-29 spreekt de Heidelbergse Catechismus over doop en avondmaal. God belooft ons in de doop vergeven van de zonden. Hij wast ons schoon, zoals water ons schoonwast. In het avondmaal horen we de belofte van God nogmaals, maar komt die tot ons vanuit het lijden en sterven van Christus. Zo echt als we eten en drinken, zo echt heeft Jezus Zijn leven gegeven.

Mooi om rondom deze geschiedenis te kijken wat de Heidelbergse Catechismus zegt over de Heilige Geest. In zondag 20 klinkt het dat de Heilige Geest samen met de Vader en de Zoon God is. Daarnaast is Hij mij gegeven (de gelovige spreekt hier). Door het geloof zorgt Hij ervoor dat ik deel krijg aan Christus en al Zijn weldaden (alles wat God belooft aan Zijn kinderen).

Ook is Hij de trooster en blijft Hij voor eeuwig bij mij. De Geest verbindt ons met Christus en de Vader in de hemel, en woont in ons. Zo dichtbij!

De Heilige Geest draagt zorg voor de Kerk, zoals ten tijde van de ballingschap voor het volk van Israel. Daarover lezen we in de Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 27.